

Resum de la Conferència de David Held a la Fundació Rafael Campalans (27/04/2006)

Introducció

David Held va iniciar la seva intervenció enumerant els principals desafiaments internacionals que convé afrontar amb urgència. En l'era de la interdependència, Held remarca una sèrie de reptes que assenyalen una vulnerabilitat creixent i la necessitat de dissenyar nous mecanismes i alternatives a la globalització neoliberal.

Aquests desafiaments són:

- 1. El canvi climàtic** i els danys mediambientals.
- 2. Fracàs a l'hora de satisfer els Objectius del Mil·leni** de Nacions Unides ("Millennium Goals") consistents en incrementar els estàndards de salut i educació i reduir la pobresa mundial.
- 3. Desigualtats globals** creixents entre països. Held assenjala que s'està eixamplant la distància entre països rics i països pobres.

Davant aquests desafiaments, Held es pregunta quins són els mecanismes i institucions que tenim a disposició per invertir aquestes tendències perverses.

A més, subratlla també que aquestes tres característiques del món global només són la punta de l'iceberg de problemes més estructurals: les qüestions sobre com plantejar una necessària justícia global, com afrontar la diversitat i la interdependència creixent o com resoldre els nombrosos conflictes locals.

Held explica que aquests processos i transformacions globals escapen sovint la pròpia jurisdicció nacional. De manera que no queda resolta la qüestió de a qui li pertoca dissenyar els mecanismes per regular els processos globals. Qui és el responsable d'elaborar lleis i regulacions supranacionals sobre el comerç i la fiscalitat que siguin justes i equitatives? Manca doncs una clarificació i un enfortiment de la capacitat de regulació internacional.

Eixos bàsics per una governança global

Fet el plantejament dels desafiaments bàsics, Held especifica les raons fonamentals per adreçar-los des d'un posicionament socialdemòcrata i cosmopolita. Unes raons que són també útils a l'hora de pensar en la construcció d'una fructífera governança global:

- 1. Per solidaritat:** per satisfer els objectius del Mil·leni i eradicar la situació de pobresa absoluta de milions de persones
- 2. Per Justícia Social:** entenent com a justícia social mínima la protecció i satisfacció dels drets humans bàsics.
- 3. Per Democràcia:** perquè la situació actual no proveeix els mínims estàndards desitjables de democràcia per milions de persones; de representació i de dret al lliure exercici de drets sense processos coercitius de la llibertat.
- 4. Per Eficiència de les Polítiques Públiques:** perquè el cost de restar inactiu davant aquests desafiaments és molt més gran que no pas el cost real de les polítiques per afrontar-los. En altres paraules, sovint és una qüestió d'incentius; el cost de tractar la malària per exemple és perfectament assumible.

Paradoxes en època de canvis

Held descriu la paradoxa fonamental dels nostres temps de la manera següent: sabem quins són els desafiaments però no som capaços de dissenyar els mecanismes i regulacions necessaris per posar-hi remei.

Quins són, però, les causes fonamentals d'aquests canvis i transformacions globals? David Held descriu aquests canvis com processos que incrementen a la vegada la vulnerabilitat estructural i la interdependència; les oportunitats i els riscos.

Per un costat, una sèrie de polítiques econòmiques i socials dominants que han influenciat i caracteritzat la forma actual de globalització. En primer lloc, una agenda liberal que ha posat l'èmfasi en polítiques ortodoxes de liberalització dels mercats i privatitzacions.

I en segon lloc, una doctrina de seguretat de Washington basada en l'unilateralisme i el no respecte al dret internacional.

Held remarca també altres canvis estructurals propis de la societat de la informació: la revolució de les tecnologies de la informació; els canvis rapidíssims en les operacions dels mercats financers; les transformacions i limitacions a l'hora d'operar en mercats internacionals per les empreses; les pressions de la immigració en les societats occidentals o l'emergència d'una opinió pública mundial mesurable i amb influència política.

Les febleses institucionals, nacionals i internacionals

David Held assegura que aquesta forma específica de globalització liberal no és inevitable sinó que existeixen alternatives possibles. Tot i això, cal tenir presents quines hauran estat les conseqüències d'aquesta agenda liberal que va de la mà amb una inoperància de les institucions internacionals i doctrines unilaterals en les relacions internacionals:

1. La reconducció del poder polític i econòmic des de l'esfera pública cap al domini privat.
2. Reducció de la confiança en els poders públics i els sistemes de representació.
3. Confiança superior en els mercats per resoldre l'eficiència productiva i la provisió de serveis.

Però aleshores, davant aquesta feblesa dels poders públics i sobrecàrrega de confiança envers els mercats, ens trobem amb una manca de mecanismes per resoldre els problemes d'acció col·lectiva. Fins al punt que fins i tot hi ha qui es planteja la impossibilitat de resoldre aquests problemes fora de l'esfera privada.

Aquest és un greu inconvenient si tenim en compte que són les institucions les que han de resoldre els problemes d'incentius en els problemes d'acció col·lectiva. Tal i com mostra l'anomenat "*Dilema del Presoner*" en la teoria de jocs; per tal de transitar d'un equilibri no-cooperatiu a un equilibri cooperatiu que resulti beneficiós per totes les parts és imprescindible la regulació institucional.

Per altra banda, les polítiques ortodoxes aplicades al Consens de Washington sovint han oblidat les anomenades "fallides del mercat" que justifiquen la regulació o intervenció pública en pro de la mateixa eficiència: les externalitats, els problemes d'informació o els problemes en la provisió de béns públics.

Pel que fa a les relacions internacionals, Held posa de manifest que la doctrina unilateral de l'administració Bush ha trencat l'argument kantiana que fins avui havia servit per ordenar l'estabilitat: el principi segons el qual els països havien d'autolimitar-se i cooperar per assolir equilibris superiors. Aquest criteri ha estat substituït per una actitud il·legítima segons la qual cada estat no pot veure's limitat i ha de poder actuar lliurement sense restriccions per defensar el propi interès nacional.

Així doncs, Held subratlla una tendència a la desintegració política; una pèrdua general de confiança en les institucions tant nacionals com internacionals. Held assegura que cal entendre aquestes transformacions en el context de la fi de la guerra freda; una època d'autolimitacions que malgrat tot havia conduït a certs equilibris de poder. Les Nacions Unides, com la màxima institució de representació internacional, és a hores d'ara una institució subfinançada i incapaç de regular i promoure acords multilaterals.

Una prova més d'aquest canvi de tendència és la fragilitat del projecte polític d'integració europeu, que caldria entendre també en aquest context internacional. Europa es debat entre el repte de competir amb les economies de baix cost dels països de l'est i una crisi de lideratge polític que la fa incapaç de plantejar una alternativa mitjançant el "*soft power*" a l'unilateralisme i "*hard power*" dels Estats Units.

Conclusions

Malgrat tot, David Held es mostra optimista i confiat en un canvi de tendència en les polítiques econòmiques i socials que fins avui han dominat el procés de globalització. A tall de broma, assenyala que quan li va formular la pregunta a l'historiador Eric Hobsbawm sobre si opinava que era possible que la humanitat sobrevisqués al s.XXI aquest li va respondre –si vam sobreviure al XX, per què no hauria de ser possible ?-

En tot cas, David Held remarca una inevitable reconducció del procés de globalització perquè, segons el seu parer, les polítiques neoliberals han fracassat allà on s'han aplicat i en canvi han tingut més èxit polítiques heterodoxes o alternatives.

Per un costat, les receptes econòmiques del Consens de Washington no són les responsables del creixement de l'economia xinesa, que ha aplicat les seves pròpies polítiques, però en canvi sí que ho són del fracàs econòmic i social d'altres països que sí les varen seguir al peu de la lletra: és el cas dels països sud-americans i les economies en transició dels països de l'est que van aplicar teràpies de shock.

Països com Índia, Xina, Vietnam o Uganda han aplicat les seves pròpies polítiques, defugint les recomanacions ortodoxes del neoliberalisme, i en canvi han experimentat un fort creixement econòmic i nivells notables de reducció de la pobresa. La Xina, per exemple, ha posat en pràctica reduccions estratègiques en les taxes al comerç internacional, protegint a la vegada el propi teixit industrial.

En últim lloc, David Held constata el fracàs a l'Iraq de l'agenda unilateral de l'administració Bush. Davant d'això, David Held proposa una nova formulació que anomena "*Human Security Agenda*". Aquesta agenda està basada en els treballs realitzats conjuntament amb la sociòloga també britànica Mary Kaldor.

Segons David Held, aquesta nova agenda de les relacions internacionals hauria de basar-se en: la preeminència del multilateralisme i el dret internacional; l'establiment de lleis i acords comuns, no la defensa *per se* de pacifisme però sí la limitació de les intervencions bèl·liques a casos de protecció específica dels drets humans; i finalment, la potenciació d'acords col·lectius que prioritzin l'interès mundial i no la defensa d'interessos nacionals.

Per acabar, dues breus reflexions finals. David Held afirma que el que caracteritza les persones és que no podem evitar aprendre dels propis errors. De manera que ens veurem forçats a reconèixer els errors generats pel fonamentalisme del mercat i l'unilateralisme.

I per altra banda, com hem assenyalat anteriorment, les pressions de la situació de misèria de tants milions de persones fan imprescindible una reconsideració global dels afers, més encara quan el cost real d'intervenir no és tan gran com ens pensem sinó que assumible.

Referències suplementàries:

Held, D. i McGrew A., "*Globalización/Antiglobalización*", Ed.Paidós, 2003

Held, D., "*Un Pacto Global*", Ed.Taurus, 2005

Held., D. and McGrew A., "*The Global Transformations Reader*", Polity Press, 2000